Ružarij, zvir, bitka kod Lepanta i 10.000 Hrvata – Volim te, otoče

volimteotoce.com/2014/10/21/ruzarij-zvir-bitka-kod-lepanta-i-10-000-hrvata

Petra Žuvela 21 listopada, 2014

Bitka kod Lepanta najveća je i najkrvavija pomorska bitka u povijesti. Odigrala se je 7. listopada 1571. kraj grčkog grada Nafpaktosa, poznatijeg kao Lepant, smještenog na obali Jonskoga mora u današnjem Korintskom zaljevu. U bitci su se sukobile dvije najjače flote onog doba: flota Svete lige koja je objedinila sav kršćanski svijet ondašnje Europe i flota Osmanskog carstva. Ono što je u svijetu danas manje poznato je to kako je čak svaki peti sudionik bitke kod Lepanta bio Hrvat.

Sredinom 16. stoljeća Turci su već bili zauzeli pola Europe – od Carigrada do Budima i od grčkih otoka do zidina dalmatinskih gradova, sve je bilo pod vlašću Osmanlija. Osmanlije su u to vrijeme harale i Sredozemljem, a u svojim pljačkaškim pohodima došli su čak do Jadrana, što je ranije bilo nezamislivo, stoga je **bitka kod Lepanta** bila jedna od najvažnijih bitki za oslobođenje od Turaka, prije nego što i druga polovica Europe padne u njihove ruke.

Izvor: media-2.web.britannica.com

Uvod u bitku kod Lepanta

Samoj bitci prethodilo je tursko osvajanje mletačkog otoka Cipra. Cipar je za Mletke bio važno sjecište pomorskih putova, otok koji im je omogućavalo trgovačke veze u istočnom Sredozemlju ali i s udaljenim krajevima, što je Mlečanima donosilo znatne novčane prihode. **Selim II**, nasljednik Sulejmana II, došavši na vlast poslušao je savjete svojih paša i vezira koji su smatrali kako osmanskoj mornarici kršćanska mornarica snagom nije dorasla i 1570. godine zauzeo je mletački otok Cipar.

Zapovjednik flote Svete lige – Don Juan
od Austrije Izvor: Wikipedia.com

Za Mlečane je gubitak Cipra bio snažan udarac te su zatražili pomoć od kršćanskih zemalja, a odazvali su im se Španjolci i papa. Tako su kršćanske zemlje ujedinjene protiv istog neprijatelja zaboravile na dotadašnje razmirice i osnovale prvu savezničku flotu pod mletačkim zapovjedništvom, međutim ta flota nije ništa postigla te se je u jesen 1571. godine razišla.

Neuspjeh prve flote saveznike nije pokolebao, te su na inicijativu energičnog pape **Pia V** 24. svibnja 1571. u Rimu sklopili sporazum o osnivanju druge **Svete lige** koju su činile Papinska država, Španjolska, Mletačka republika, Napulj, Sicilija, Genova, veliko vojvodstvo Toscane, vojvodstva od Savoje, Parme i Urbina te malteški vitezovi. Za zapovjednika je postavljen Don Juan od Austrije.

Snaga flote Svete lige – više od petine činili Hrvati

Pomorske snage Svete lige sastojale su se od 204 galije, 6 galeaca i 28 transportnih brodova iz Dubrovnika. Imale su 80.000 ljudi posade od kojih su 30.000 činili vojnici, a iako službeni zapisi ne postoje, procjenjuje se kako je među 80.000 mornara i vojnika više od **10.000** bilo **Hrvata** koji su dolazili iz različitih dijelova: s Krka, Cresa, Raba, iz Zadra, Paga, Šibenika, Trogira, Hvara, Splita, Brača, Korčule, Dubrovnika, Umaga, Poreča, Pule, Labina i Plomina (…). Velik doprinos hrvatskih gradova, **posebice Dalmacije** (koja se tada nalazila pod vlašću Mletaka) vidimo i u popisu galija koje su sudjelovale u bitci:

- Otok Cres, galija Sv. Nikola
- Otok Krk, galija Uskrsli Krist
- Otok Rab, galija Sv. Ivan
- Grad Šibenik, galija Sv. Juraj
- Grad Trogir, galija La Donna (žena)
- Otok Hvar, galija Sv. Jerolim

- Grad Kotor, galija Sv.Trifun

Uz to treba napomenuti kako je i grad Zadar poslao svoju galiju ali ona je zarobljena kod Krfa prije nego što se uspjela priključiti glavnini flote, a Hrvati su sudjelovali i na galiji Lav iz Kopra. **Korčulanske** galije nije bilo jer je stradala u turskom napadu na grad samo mjesec dana prije bitke.

Zvir – pulena hvarske galije
Izvor: s493.photobucket.com/

Tijek bitke

Snage Svete lige sukobile su se s brojčano nadmoćnijim neprijateljem 7. listopada 1571. Turske snage sastojale su se od 221 galije, 38 galeaca i 18 fusta koje je na desnom krilu predvodio admiral Mehmet Sorak, u sredini **Mehmet Ali**, a slijeva Uluç Ali. Imali su 41.000 veslača, 13.000 mornara i 34.000 vojnika (uglavnom janjičara), no iako im je ljudstvo bilo brojnije njihovi brodovi bili su slabije opremljeni, a janjičari nisu bili naviknuti na borbu po palubama. Brodovlje Svete lige imalo je topove, a vojska je bila naoružana ručnim vatrenim oružjem što se pokazalo kao velika prednost u borbi prsa o prsa na galijama.

Prema planu, **brodovlje Svete lige** trebalo je biti raspoređeno u formaciji polumjeseca, između čijih je krakova trebalo ploviti 6 velikih galijaca, po dva ispred svake eskadrile u središtu sa španjolskim brodovima Don Juana Austrijskog, no prije nego što je kršćanska flota zauzela ratnu formaciju došlo je do preuranjenog napada na lijevom krilu. Prema priči, preuranjenom napadu kumovala je i poznata dalmatinska nestrpljivost zbog čega je mletački general Agostino Barbarigo izgubio život. Međutim, njegova smrt nije bila uzaludna jer je tursko krilo bilo uništeno.

Poprište najžešće borbe bio je centar kršćanske flote, gdje se na **admiralskom brodu La Reale** vijorila zastava Svete lige koju je papa blagoslovio i predao Don Juanu od Austrije. Kršćanske snage naposljetku su osvojile turski zapovjedni brod i turskom admiralu odsjekle glavu te je izložile na jarbolu španjolskog zapovjednog broda što je dovelo do psihološke prednosti kršćanskih snaga i pomoglo u okončanju bitke.

Armadi Svete lige trebalo je pet sati da pobijedi i uništi tursku flotu. U 16 sati Papa Pio V koji se za vrijeme boja molio u katedrali u Vatikanu, ponesen ukazanjem potopljene turske mornarice, ustao je i rekao: „*Zahvalimo Bogu, Kršćansko oružje je pobijedilo!*" Dvije godine prije same bitke, u znak otpora prema turskim osvajanjima, papa Pio V cijelu kršćansku Europu pozvao je na moljenje svete krunice, pa su pobjedu kršćani pripisali zagovoru Blažene Djevice Marije. U **znak zahvalnosti i kao spomen** na bitku papa je odredio da se svakog 7. listopada slavi spomen Blažene Marije od Krunice, a znak zahvalnosti održao se i do danas kada se kroz cijeli listopad u crkvi javno moli krunica.

Hvarska zvir i trogirski pijetao

Trogirski pijetao
Izvor: muzejgradatrogira.blogspot.com

Ova bitka bila je jedna od najkrvavija pomorska bitki u povijesti – sveukupno je poginulo **28.000 ljudi**. Trogirska, kotorska i šibenska galija bile su uništene, a na galijama s Raba, Krka i Cresa većina vojnika i mornara je poginula te nisu mogle ploviti. Kao zanimljivost, na jednoj od galija Svete lige u boju je bio ranjeni i Miguel de Cervantes, autor Don Quijotea.

U spomen na bitku u Hvaru se i danas čuva "**Zvir**" – pramčani ukras pulena s hvarsko-viške galije koja je sudjelovala u bitci, dok se u Trogiru čuva **pijetao** – pulena s neprijateljskog broda koju su Trogirani donijeli kao trofej.

Pobjeda u bitci kod Lepanta bila je prva velika pobjeda kršćanske vojske protiv Osmanskog Carstva koju je trebalo bolje iskoristiti. Naime dok su Turci strahovali od pobjednika i osvajanja Carigrad, saveznici vođeni vlastitim materijalnim interesima vratili su se starim razmiricama te Turke nisu potisnuti onoliko koliko je to zapravo bilo moguće.

Moji izvori iz kojih možete saznati više:

- Bitka kod Lepanta
- Bitka kod Lepanta 1571.

- Krešimir Kužić – Imena, oznake, zapovjednici, pripadnost i raspored galija u lepantskoj bitki (1571.)

Watch Video: https://youtu.be/niMee5ZBVhE